

© Maarit Laitinen

V jaoston nykyinen puheenjohtaja Ritva Hartama-Heinonen (vas.) sekä vuosina 2010–2011 puheenjohtajana toiminut Tuija Kinnunen XVI KäTu-symposiumissa Turussa.

V jaosto toiminut 30 vuotta – jotakin samaa, jotakin erilaista

Opettajien ja tutkijoiden jaoston perustamisesta tuli keväällä kuluneeksi 30 vuotta. Tässä artikkelissa pohditaan, miten jaoston tehtävä ja toiminta ovat muuttuneet, sekä kootaan jaoston historian virstanpylväitä.

Jaoston tehtävä

Jaoston alkuperäinen tehtävä oli seurata kääntämisen ja tulkkauksen koulutuksen ja tutkimuksen kehitystä ja pitää yhteyttä kääntämisen opettajiin, tutkijoihin ja alan yhteisöihin. Lisäksi jaoston tuli suunnitella alan täydennyskoulutusta yhteistyössä liiton koulutustoimikunnan kanssa.

Tavoitteet eivät ole muuttuneet paljoakaan: jaosto toimii edelleen alan opettajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä ja keskustelufoorumina sekä linkkinä kääntämisen ja tulkkauksen ammattilaisten suuntaan. Nykyään tavoitteena on kuitenkin paitsi seurata, myös kehittää alan tutkimusta ja opetusta. Täydennyskoulutusta ei enää mainita tavoitteissa erikseen, mutta jaoston jäseniä kutsutaan usein kouluttajiksi oman alansa, kuten tulkkauksen tai auktorisoidun kääntämisen, asiantuntijoina. Jaosto järjestää jäsenilleen myös sisäistä koulutusta syysseminaareissaan.

Ensimmäinen vuosikymmen

Ensimmäisinä vuosina toimintaa pyrittiin järjestämään samalla tavalla kuin SKTL:n muissa jaostoissa ja paikal-

Teoriaa ja käytäntöä -palstan tunnus, piirtänyt Riitta Oittinen.

lisosastoissa eli pitämällä tapaamisia eri paikkakunnilla neljäkin kertaa vuodessa. Toiminta oli aluksi vilkasta: jäsenet mm. keskustelivat pakolaistulkkiensa koulutuksesta sekä tutustuivat Tekniikan Sanastokeskuksen toimintaan.

Kun jäsenet kuitenkin olivat ja ovat maantieteellisesti hajallaan, tällainen toimintatapa osoittautui liian vaativaksi, ja vuodesta 1999 alkaen kokousten määrä väheni muutama vuodessa. Jaosto ja sen jäsenet osallistuivat toki myös erilaisten seminaarien ja keskustelutilaisuuksien järjestämiseen. Lisäksi *Kääntäjä – Översättaren* -lehdessä alettiin vuonna 1990 julkaista Riitta Oittisen

ylläpitämää Teoriaa ja käytäntöä -palstaa. Nimi on sittemmin jäänyt pois käytöstä, mutta tutkimusta esitteleviä artikkeleita ja konferenssiraportteja ilmestyy lehdes- sä edelleen varsin usein.

KäTu tulee!

Käännekohtaksi jaoston toiminnan kannalta osoittautui vuonna 1999 perustettu Kielentutkimuksen valtakunnallinen tutkijakoulu Langnet, jossa oli oma alaohjelma nimeltä Kääntäminen ja tulkkaus (KäTu). Kun tutkijakoulun kausi oli päättymässä vuoteen 2002, alaohjelman yhteen tuomat väitöskirjantekijät, tutkijat ja opettajat halusivat varmistaa yhteistyön jatkumisen. Vuoden 2001 aikana käydyissä keskusteluissa pohdittiin muitakin vaihtoehtoja, kuten Suomen-osaston perustamista European Society for Translation Studies -järjestön alaisuuteen, mutta päätettiin koettaa ensin elvyttää jaoston toimintaa. Tämä osoittautui toimivaksi ratkaisuksi.

Syksyllä 2001 jokaiseen kääntäjänkoulutusyksikköön nimettiin jaoston yhteyshenkilö, joka huolehti tiedonkulu- sta jaoston ja kulloisenkin yliopiston välillä. Keväällä 2002 jaosto ja Langnet järjestivät Vaasassa KäTu-sym- posiumeja ennakoivan Käännöstutkimus 2000-luvulle -seminaarin, ja keväällä 2003 järjestettiin Turussa en- simmäinen Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi eli KäTu.

KäTu-symposiumi järjestetään edelleen vuosittain eri paikkakunnilla jaoston, liiton ja paikallisen yliopiston kääntämisen ja tulkkauksen koulutuksen henkilökun- nan yhteistyönä. Symposiumit tarjoavat kääntämisen ja tulkkauksen tutkijoille ja kouluttajille sekä kääntäjille ja tulkeille yhteisen foorumin, jossa esitellään ajankoh- taista tutkimusta ja keskustellaan niin tutkimuksen ja opetuksen kuin käännös- ja tulkkausalan ilmiöistä ja ke- hityksestä. Vuosina 2003–2018 keskimäärin lähes joka neljäs symposiumiosallistuja ilmoitti taustayhteisökseen muun kuin yliopiston tai ammattikorkeakoulun.

Nykyistä ja tulevaa

Kun verrataan jaoston 1980- ja 1990-lukujen toimin- ta nykyhetkeen, keskeinen ero lienee, että toiminta on nykyisin tiiviimpää ja vakiintunutta. Keskeiset toiminta- muodot ovat huhtikuinen KäTu-symposiumi sekä vuo- desta 2009 alkaen elokuussa järjestetty syysseminaari, jossa käsitellään opettajien ja tutkijoiden työn kannal- ta tärkeitä teemoja, kuten koulutuksen kehittämistä ja työhyvinvointia.

Näiden kahden kiinnostuksen sekä jaoston yhteyshen- kilöiden ja sähköisten viestintäkanavien avulla kääntä- misen ja tulkkauksen opettajat, tutkijat ja muut opetuk- sesta ja tutkimuksesta kiinnostuneet eri puolilla Suomea

Puheenjohtajat

1988–1989	Kaarina Hietanen
1990–1992	Inkeri Vehmas-Lehto
1993	Simo Merne
1994–1995	Kaarina Hietanen
1996–1999	Riitta Oittinen
2000–2003	Satu Leinonen
2004–2009	Leena Salmi
2010–2011	Tuija Kinnunen
2012–2013	Kristiina Abdallah
2014–2015	Gun-Viol Vik
2016–	Ritva Hartama-Heinonen

Tiedon helmi -palkinnon saaneet

2016	Kääntämisen ja tulkkauksen opetusmenetel- mävaranto (opetusansiot)
2017	Liisa Tiittula (tutkimusansiot)
2018	Tuija Kinnunen (opetusansiot)

jatkatvat toimintaansa sekä tutkimuksen ja opetuksen kehittämiseksi että jaoston ja liiton tavoitteiden edis- tämiseksi.

Jäseniä jaostossa on noin sata, ja jäsenmäärä on viime vuosina pysynyt vakaana.

Osana Suomen kääntäjien ja tulkkien liittoa jaosto luo, ylläpitää ja edistää käännösalan tutkimuksen ja koulu- tuksen sekä käytännön välistä vuorovaikutusta tavalla, joka on osoittautunut toimivaksi ja kestäväksi. Kun kirjoitamme V jaoston historiaa, kirjoitamme samalla kuin huomaamatta alan koulutuksen ja tutkimuksen historiaa. Tässä historiassa jaostolla on ollut oma teh- tävänsä, jossa onnistumisen on osaltaan mahdollistanut liiton tuki.

Minna Ruokonen

V jaoston varapuheenjohtaja (2017–), tiedottaja (2016–), sihteeri (2008–2015)

Ritva Hartama-Heinonen

V jaoston puheenjohtaja (2016–)

Lähteet on lueteltu artikkelin verkkoversiossa.

Virstanpylväitä

1988	Opettajien ja tutkijoiden jaosto perustetaan. Perustamisesta päätetään liiton kevätkokouksessa, ja jaoston ensimmäinen kokous pidetään syyskuussa Savonlinnassa järjestetyn Translation in Finland -symposiumin yhteydessä.
1989	Kääntäjä – Översättaren -lehdessä aletaan julkaista luetteloita kääntäjänkoulutuslaitoksissa hyväksytyistä pro gradu -tutkielmista. Julkaiseminen jatkuu 1990-luvun lopulle saakka.
1990	Kääntäjä – Översättaren -lehdessä alkaa ilmestyä Riitta Oittisen ylläpitämä Teoriaa ja käytäntöä -palsta.
1991	Jaoston ensimmäinen seminaari, "Käännöstutkimuksen ja opetuksen uusia virtauksia", järjestetään huhtikuussa ruotsinlaiva Mariellalla.
1992	SKTL ja KAJ järjestävät ensimmäisen Kansainvälisen kääntäjienpäivän tilaisuuden Helsingissä. Tilaisuudessa puhuu mm. kääntäjänkoulutusta esittelevä jaoston pj. Inkeri Vehmas-Lehto. Myöhemmin puhujina on usein V jaoston jäseniä.
1998/1999	Jaostolle perustetaan oma sähköpostilista, joka on edelleen toiminnassa. (Tarkka perustamisajankohta ei ole tiedossa, mutta syksyllä 1997 listan perustamista vasta selvitetään ja nykyisistä jäsenistä ensimmäinen liittyi listalle vuonna 1999.)
1998–2000	Jaosto osallistuu aktiivisesti eurooppalaiseen kääntäjä- ja tulkikoulutuksen kehityshankkeeseen (POSI, Praxisorientierte Studieninhalte für Übersetzer- und Dolmetscherausbildung). Opetushallitus asettaa hankkeelle työryhmän, jonka puheenjohtaja on Marja Jänis.
2001	Opettajien ja tutkijoiden jaoston toiminta aktivoituu: jaosto saa yhteyshenkilön jokaiseen kääntäjä ja tulkkeja kouluttavaan yliopistoon.
2002	Langnetin KäTu-alaohjelma ja V jaosto järjestävät Vaasassa KäTu-symposiumeja ennakoivan Käännöstutkimus 2000-luvulle -seminaarin.
2003	V jaosto, liitto ja Turun yliopiston Kääntämisen ja tulkkauksen keskus järjestävät ensimmäisen Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin eli KäTun.
2004	Ensimmäinen kääntämisen opiskelijoiden mentorointiohjelma alkaa toimia Turun yliopistossa jaoston ja paikallisosaston yhteistyönä.
2004–2005	Vuonna 2004 Opetusministeriö asettaa työryhmän selvittämään virallisten kääntäjien tutkinnon kehittämistä. Työryhmässä on mukana jaoston ensimmäinen puheenjohtaja, Kaarina Hietanen, jonka marraskuussa 2005 julkaistu väitöskirja tuo kattavasti esiin virallisen kääntäjän tutkinnon ongelmat.
2005–2006	Jaosto kartoittaa opetuksessa teetettävien autenttisten käännöstoimeksiantojen käytäntöjä. Eri koulutusyksiköiden, opiskelijoiden ja kääntäjien edustajista kootaan työryhmä, jossa jaostoa edustaa Leena Salmi. Työryhmä laatii autenttisten käännöstoimeksiantojen teettämisen tueksi tekstin, joka julkaistaan liiton sivuilla. Vuonna 2007 ilmestyy lisäksi aihetta käsittelevä Hannu Kemppasen ja Leena Salmen kirjoittama artikkeli (MikaEL, vol. 1).
2007	MikaEL: Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu alkaa ilmestyä liiton sivuilla; julkaisija on SKTL. MikaELin volyymien artikkelit perustuvat kulloisenkin KäTu-symposiumin esitelmiin, postereihin tai työpajoihin.
2008	Jaosto teettää selvityksen oikeiden tulkaustoimeksiantojen käytöstä opetuksessa. Gun-Viol Vikin laatima selvitys julkaistaan MikaELin volyymissa 2. Kritisoitu virallisen kääntäjän tutkinto korvataan auktorisoidun kääntäjän tutkinnolla. Jaoston jäsenet osallistuvat aktiivisesti Opetushallituksen järjestämien tutkintojen tehtävien laatimiseen ja arviointiin. Auktorisoitua kääntämistä aletaan myös opettaa yliopistoissa. Kurssien periaatteita suunnitellaan sittemmin yhteisesti mm. jaoston syysseminaareissa.
2009	Jaoston ensimmäinen syysseminaari järjestetään Vaasassa. Jaoston jäsen ja myöhempi puheenjohtaja Tuija Kinnunen perustaa Facebookiin Käännöstiede-ryhmän, joka on tarkoitettu kaikille kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksesta kiinnostuneille. Elokuussa 2018 ryhmässä oli yli 2000 jäsentä.
2011	Jaosto tekee yhteistyötä av-kääntäjien kanssa mm. julkaisemalla kannanoton av-kääntäjien työolosuhteista ja palkkioista.
2012	Tieteen termipankki -hanke käynnistyy. Tavoitteena on koota verkkoon yhteinen, avoin ja päivitettävä termitietokanta niin tutkijoiden kuin suuren yleisön käyttöön. Käännöstieteen osalta hanketta koordinoi Kaisa Koskinen, ja jaoston jäsenet osallistuvat termityöhön. Tietokannassa on tällä hetkellä yli 300 käännöstieteen termiä määritelmineen ja vastineineen.
2014	Kääntämisen ja tulkkauksen opetusmenetelmävaranto perustetaan; perustajista Päivi Kuusi ja Minna Ruokonen ovat jaoston jäseniä. Varanto on wiki-sivusto, jonne kootaan opetusmenetelmäkuvauksia ja opetusmateriaaleja hyvien käytäntöjen jakamiseksi ja opettajien työn helpottamiseksi, ja se on suunnattu kaikille Suomen korkeakouluissa työskenteleville kääntämisen ja tulkkauksen opettajille. Sisältöjä laaditaan mm. KäTu-symposiumien ja syysseminaarien työpajoissa.
2016	MikaEL ilmestyy ensimmäistä kertaa vertaisarvioituna julkaisuna. Jaosto saa liiton 60-vuotisjuhlavuonna 2015 oman kiertopalkinnon. Tiedon helmi myönnetään vuorovuosin opetus- tai tutkimusansioista ja se jaetaan ensi kertaa 2016.
2017	Liitto järjestää luentosarjan Suomi kääntää – 100 vuotta käännettyä suomea yhteistyössä jaoston ja muiden sidosryhmien kanssa. Luennot ovat edelleen katsottavissa SKTL:n Vimeo-tilillä.
2018	MikaEL nousee Julkaisufoorumin tasoluokkaan I.